

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Νάουσα 13 -15 Μαΐου 2005

Μαρία Ρεπούση

Επ. Καθηγήτρια Ιστορίας & Διδακτικής
της Ιστορίας

Παιδαγωγική Σχολή

ΑΠΘ

Η αξιοποίηση της βιομηχανικής κληρονομιάς στην ιστορική εκπαίδευση

- Ιστορική εκπαίδευση
- Εννοιολόγηση
- Ένταξη της βιομηχανικής κληρονομιάς
- Παραδείγματα αξιοποίησης

Ιστορική εκπαίδευση

- Εκπαίδευση στην ιστορία
- Μάθημα της ιστορίας
- Ιστορικές πρακτικές & εκδοχές

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

ιστορική καλλιέργεια

ιστορικός εγγραμματισμός

ιστορική μόρφωση

Ιστορική κουλτούρα

ιστορική καλλιέργεια

*η ατραπός μέσα από την οποία
κατανοούμε τον κόσμο γύρω μας
και αυτο-προσδιοριζόμαστε σ'
αυτόν*

ιστορική καλλιέργεια

- Η σχέση που διαμορφώνει ο άνθρωπος ανάμεσα στο παρόν και στο παρελθόν
- ανάμεσα στο παρόν του και στο παρελθόν του

ιστορική καλλιέργεια

- ιστορική γνώση
- Ιδέες, στάσεις & αντιλήψεις,
εικόνες, απόψεις

ιστορική γνώση

γνώση περιεχομένου
δηλωτική

γνώση μεθόδων
μεθοδολογική

κατανόηση εννοιών
εννοιολογική

επιστημολογικές αναζητήσεις

πολλαπλότητα
των ιστορικών εκδοχών

διαμεσολαβούν τη σχέση
παρόντος και παρελθόντος

ΚΟΙΝΟΣ ΤΌΠΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΚΠΑΪΔΕΥΣΗΣ

εξάρτηση της σχολικής ιστορίας

από άλλες μορφές ιστορίας

μορφοποιούν

την ιστορική νοοτροπία

και

προσδιορίζουν τη σχέση με την ιστορική
γνώση

αναγκαιότητα

αναζήτησης

και

διερεύνησης

των σύγχρονων τρόπων παραγωγής και
επικοινωνίας του ιστορικού νοήματος

Σύνοψη 1η

Ιστορική εκπαίδευση

Ιστορική καλλιέργεια

εξαρτάται από πολλές και
διαφορετικές μορφές ιστορίας

ιστορική καλλιέργεια

σχολείο

εξωσχολικοί χώροι

εξωσχολικοί χώροι

- ΟΙΚΟΓΈΝΕΙΑ
- ΤΌΠΟΣ
- ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΆΦΟΣ
- ΜΜΕ
- ΜΟΥΣΕΪΟ
- ΔΙΑΔΪΚΤΥΟ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΈΣΑ
- ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΆ ΜΥΘΙΣΤΟΡΉΜΑΤΑ

Συχνότητα επίσκεψης

■ Κοιτάζω φωτογραφίες	■ 91.1
■ Παίρνω φωτογραφίες ή βιντεοσκοπώ για να κρατήσω την ανάμνηση	■ 83.3
■ Παρακολουθώ ιστορικές ταινίες στον κινηματογράφο ή στην τηλεόραση	■ 81.3
■ Παρευρίσκομαι σε μια συνάντηση με ανθρώπους με τους οποίους μοιράζομαι μια κοινή ανάμνηση	■ 64.2
■ Επισκέπτομαι μουσεία ή ιστορικούς χώρους	■ 57.2
■ Διαβάζω ιστορικά βιβλία	■ 53.2
■ Συμμετέχω σε δραστηριότητες που αφορούν στο παρελθόν	■ 39.6
■ Ασχολούμαι με την ιστορία της οικογένειάς μου	■ 35.8
■ Γράφω ημερολόγιο ή απομνημονεύματα	■ 29.3

Σύνοψη 2η

Βιομηχανική κληρονομιά

- Βιομηχανική αρχαιολογία
- Βιομηχανικό τοπίο
 - Εννοιολογήσεις

Εννοιολογήσεις Ι

ορισμός της βιομηχανίας

- Σύνολο οικονομικών δραστηριοτήτων οι οποίες παράγουν υλικά αγαθά μέσα από τη μεταλλαγή και την αξιοποίηση πρώτων υλών
- Κάθε μορφή δραστηριοτήτων οργανωμένων σε μεγάλη κλίμακα (π.χ. Βιομηχανία θεάματος)

Εννοιολογήσεις ΙΙ

Ορισμός της αρχαιολογίας

- « Δεν υπάρχει βιομηχανική αρχαιολογία χωρίς υλικό ιστορικό τεκμήριο μιας βιομηχανικής δραστηριότητας. Η **έρευνα και η παρατήρηση** επιτρέπουν να προσδιορίσουμε τι καταστράφηκε, να αποφανθούμε για την ιστορικότητα της βιομηχανικής δραστηριότητας, να εκτιμήσουμε το ενδιαφέρον και να προκαλέσουμε τη διάσωσή της»

Maurice Daumas,

L'archéologie industrielle en France, Paris, 1980

Εννοιολογήσεις ΙΙΙ

Ορισμός της βιομηχανικής κληρονομιάς:

« Συγκεκριμένα η έννοια της βιομηχανικής κληρονομιάς συνδέει τη συλλογή γραπτών πηγών, οικείων στην ιστορία με την επιμελή επιτόπια πρακτική της αρχαιολογίας.

Θεματικά, αφορά σε κάθε μορφή βιομηχανικής δραστηριότητας, στην ευρεία έννοια του όρου, στην υλική δηλαδή υποδομή που έμεινε ως κατάλοιπο μιας περασμένης ανθρώπινης δραστηριότητας»

(S.Benoit et P.Peyre)

Η μελέτη της βιομηχανικής κληρονομιάς

Περιλαμβάνει τη μελέτη όχι μόνον των υλικών και φυσικών καταλοίπων της συγκεκριμένης βιομηχανικής δραστηριότητας αλλά και κάθε πηγή που μπορεί να μαρτυρήσει γι' αυτήν

Η βιομηχανική κληρονομιά

Γραπτές πηγές
Βιομηχανικά αρχεία
Ιδιωτικά έγγραφα κάποιων που είχαν δασοληψίες με
την επιχείρηση
Προφορικές μαρτυρίες εργατών
Στατιστικές
Φωτογραφίες
Εργαλεία
Σχέδια
κλπ

Η βιομηχανική κληρονομιά

- Κοινωνιολογία
- Εθνογραφία
- Οικονομία

- Επιχειρήσεις, τα συνδικάτα, τα σωματεία, η εργατική τάξη

Παράδειγμα: τα αρχεία του κόσμου της εργασίας

Η βιομηχανική κληρονομιά

- Ιστορία των επιστημών
- Ιστορία της τεχνικής και τεχνολογίας
- Βιομηχανική ιστορία

- Η ιστορία των επιχειρήσεων
- Η εξέλιξη της τεχνολογίας και η συνάφεια της με τη συνολική εξέλιξη

Η βιομηχανική κληρονομιά

- Βιομηχανική αρχιτεκτονική

- Πολεοδομία

- Βιομηχανική αρχαιολογία

- Η μορφή και η λειτουργία των βιομηχανικών κτηρίων

- Η επίδραση της βιομηχανίας στην πόλη και στο τοπίο

- Η ανασκαφή και η ανασκαφική τεκμηρίωση της βιομηχανικής δραστηριότητας

Σύνοψη 3η

Η βιομηχανική κληρονομιά στην ιστορική εκπαίδευση

- Προσέγγιση

Θέτει τη βιομηχανική κληρονομιά στην υπηρεσία της ιστορικής καλλιέργειας

Υιοθετεί το διαθεματικό χαρακτήρα της

Διαθεματικός χαρακτήρας της βιομηχανικής κληρονομιάς

- Προκύπτει από την διεπιστημονικότητα του αντικειμένου
 - Συνάδει με τη διαθεματικότητα του σύγχρονου σχολείου
 - Αλφαριθμητισμός [literacy]
 - Αριθμητισμός [numeracy]
 - Αισθητικές & επιστημονικές δεξιότητες [aesthetic and scientific skills]

Διαθεματικός χαρακτήρας της βιομηχανικής κληρονομιάς

- Συνεργασία των διδακτικών αντικειμένων στο πρωτοβάθμιο σχολείο
- Συνεργασία διδακτικών αντικειμένων και διδασκόντων, διδασκουσών στο δευτεροβάθμιο σχολείο

Διαθεματικός χαρακτήρας της βιομηχανικής κληρονομιάς

Διδακτικές προσεγγίσεις

- Χαρτογράφηση των βιομηχανικών καταλοίπων της περιοχής του σχολείου
- Συσχέτιση με λοιπά κατάλοιπα και διεργασίες υποθετικής ή συμπερασματικής σκέψης
- Αναζήτηση δεδομένων που σχετίζονται με τη βιομηχανική τους δραστηριότητα
 - Προφορικές μαρτυρίες
 - Φωτογραφίες
 - εργαλεία

Διδακτικές προσεγγίσεις

- Συσχέτιση των δεδομένων με την κοινωνία, τη γεωργία και την οικονομία της περιοχής [πρώτες ύλες, επαγγελματικές συνήθειες, κλπ]
- Αναζήτηση ανάλογων ή σχετικών βιομηχανικών καταλοίπων στην ευρύτερη περιοχή ή στη χώρα ή στον ευρύτερο χώρο, βαλκανικό, ευρωπαϊκό ή άλλο

Διδακτικές προσεγγίσεις

- Παρατήρηση της αρχιτεκτονικής
- Παρατήρηση των υλικών και των τεχνικών κατασκευής
- Διακρίβωση της χρονικότητας των κτισμάτων και συσχετίσεις

Διδακτικές προσεγγίσεις

- Τι;
- Πως;
- Γιατί;

Διδακτικές προσεγγίσεις

- ταυτότητα επιχείρησης
- Ιδρυτές/τριες
- Προϊόντα
- Θέση στην αγορά
- Κτήρια και εγκαταστάσεις
- εργαζόμενοι
- Χωροθέτηση
- Χρονοθέτηση
- επικοινωνία
- Ποιός/ποιά;
- Από πού;
- Πρώτες ύλες
- Παραγόμενα προϊόντα
- Αγορές
- Ανταγωνιστές
- Καινοτομίες
- Εργοστάσιο
- Επαγγέλματα
- Εκπαίδευση εργαζομένων
- Ωράριο εργασίας

Αρχεία επιχειρήσεων

- Τιμολόγια:

Από τα τιμολόγια μπορούμε να πληροφορηθούμε: το ύψος των πωλήσεων, τα προϊόντα που παράγαγε η επιχείρηση, το πελατολόγιό της, την τιμή των προϊόντων, τα σημεία πωλήσεων της εταιρείας, τους φόρους επί των πωλήσεων, τις εκπτώσεις επί των προϊόντων και τις επιστροφές προϊόντων

Αρχεία επιχειρήσεων

- *Καταστάσεις μισθοδοσίας:*

Από τις καταστάσεις μισθοδοσίας μπορούμε να πληροφορηθούμε τον αριθμό των εργαζομένων στην επιχείρηση, το ύψος των αποδοχών και του συνόλου, το φύλο και την ηλικία των εργαζομένων, τα επιδόματα, τις κρατήσεις και τους φόρους επί των μισθών και ημερομισθίων, τα επαγγέλματα και τις ειδικότητες, το χρόνο εργασίας, τα ωράρια, τις υπερωρίες και τις βάρδιες, πόσοι ήταν παρόντες ή απόντες ανά ημέρα, νέες προσλήψεις και απολύσεις,

Αρχεία επιχειρήσεων

- *Συγκεντρωτικές καταστάσεις τιμολογίων και μισθοδοσίας*

Όλες τις παραπάνω πληροφορίες έχουμε τη δυνατότητα να τις προσεγγίσουμε μέσα από μηνιαίες και ετήσιες καταστάσεις μισθοδοσίας.

Αρχεία επιχειρήσεων

- *Πρακτικά συνεδριάσεων του Δ.Σ*
Από τα πρακτικά συνεδριάσεων μπορούμε να μάθουμε τη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, την κάθε φορά ημερήσια διάταξη, τις περιεχόμενο της συνεδρίασης και τις αποφάσεις

Αρχεία επιχειρήσεων

- *Καρτέλες αποθήκης*

Μπορούμε να πληροφορηθούμε την αξία και το ύψος των αποθεμάτων στις διάφορες αποθήκες, τη διάρκεια της αποθήκευσης, τη συχνότητα των αγορών των πρώτων υλών, βοηθητικών υλικών, ετοιμών προϊόντων κ.ά

Αρχεία επιχειρήσεων

- Τα παραπάνω αρχεία αποτελούν τα συνήθη αρχεία των επιχειρήσεων. Χρήσιμες συσχετίσεις και πολύτιμα συμπεράσματα υποστηρίζονται.

Παράδειγμα:

Αθροίζοντας τις αποδοχές των ανδρών και των γυναικών εργαζομένων στην επιχείρηση, διαιρώντας με τον αριθμό εργαζομένων κατά φύλα, έχουμε το μέσο ύψος αμοιβής ανδρών και γυναικών στην επιχείρηση. Ο δείκτης αυτός μαζί με το ποσοστό συμμετοχής ανδρών και γυναικών στο σύνολο των εργαζομένων μας δίνει τις μισθολογικές διακρίσεις κατά φύλο.

Ο δείκτης αυτός συγκρινόμενος με τον αντίστοιχό του, μια ή περισσότερες δεκαετίες νωρίτερα ή αργότερα μας δίνει τη συνέχεια ή τη μεταβολή του φαινομένου μέσα στο χρόνο.

Αρχεία επιχειρήσεων

Από τις καρτέλες της αποθήκης, απομονώνουμε τις πληροφορίες που σχετίζονται με τις αγορές πρώτων και βοηθητικών υλών. Στις πληροφορίες αυτές μας ενδιαφέρει, στο πλαίσιο αυτού του παραδείγματος, το είδος της πρώτης ύλης και την ποσότητα της αγοράς της. Αν συσχετίσουμε τις παραπάνω πληροφορίες με την παραγωγή των αγροτικών τοπικών προϊόντων και βρεθεί συνάφεια έχουμε ήδη έναν πρώτο λόγο για την εγκατάσταση της επιχείρησης στο συγκεκριμένο τόπο

Αρχεία επιχειρήσεων

- Ανθρώπινο δυναμικό
- Εργασιακές σχέσεις, αντιλήψεις και πρακτικές εργασίας
- Τοπική κοινωνία, οικονομία και πολιτισμός

Βιομηχανική κληρονομιά

- Οικονομική
- Κοινωνική
- Πολιτισμική ιστορία